

460/2

ELSŐ JELENTÉS

A MAGYARHONI

FÖLDTANI TÁRSULATRÓL.

Szerkesztő

KOVÁTS GYULA

társulati titoknok.

A MAGY. KIR. FÖLDTANI
INTÉZET KÖNYVTÁRA.

PESTEN,

nyomatott Lukács Lászlónál.

1852.

120

I.

A MAGYARHONI

FÖLDTANI TÁRSULAT

KELETKEZÉSÉNEK TÖRTÉNETE.

I. Sopron.

Egy magyarhoni földtani és bányászati társulat alapítását **Zipser Endre** tanár és tudor első indítványozta a magyar orvosok és természetvizsgálók 1847-ben Sopronban tartott VIII. nagygyűlése alkalmával egy jeles értekezés által, mellyben a magyarhoni bányászat nagy fontosságát kiemelé, s ennek bizonyítására fölhozá, hogy hiteles adatok nyomán 1740-től 1872-ig, és így 32 év lefolyta alatt a selmeczyi és köröczi bányákból 100 millio értékü arany és ezüst került ki; Erdélyben és Nagybányán ugyanazon idő alatt pedig 50 millio értékü nemes érez hozatott a földgyomrából napvilágra; megemlíti ezen egykor olly virágzó bányászat roppant hanyatlását az utolsó négy évtizeden át, reményét és ohajtását fejezván ki, ezen hanyatlás meggátlását az egész országnak földtani átkutatása által eszközölni, mi egy földtani-bányászati egyeslet által legczélszerűbben történhetne. **Zipser** tanár úr előadása az említett gyűlésen eleven részvéttel

hallgattatván, indítványa nagy tetszéssel fogadtatott, és az egész ügy a gyűlés akkori elnöke Herceg **Eszterházy Pál** ő főméltósága hatalmas pártfogása alá helyzetetett; a Herceg minden jó, hasznos és közcélú vállalat hatalmas és bőkezű előmozdítója lévén, kegyeskedett az ajánlott pártfogást elfogadni, és a keletkező társulat gyámolítására évenként 400 pengő forintot aláírni; ezen fényes példát követve, csak hamar megteltek az alakuló társulat aláírási iveri azok neveivel, kik 5 pfnyi évi fizetés csekély kötelezettsége által a társulat gyakorlati és nagy fontosságú célját, t. i. azon földrész gondos és tudományos átkutatását, mellyen élünk, melly mindnyájunknak naponkinti táplálékot nyújt, melly nemzeti jóllétünk és gazdagságunk legtisztább kiapadhatlan forrása, előmozdítani ohajtották.

II. Videfalva.

A társulat további kifejlesztése és szervezése a soproni nagygyűlés által magokra az alakuló társulat tagjaira bízván, a hasznos vállalatok fáradhatlan és lelkes előmozdítója kir. tanácsos, és muzeumi igazgató **Kubinyi Ágoston** úr, mint a soproni gyűlés volt alelnöke, több szakértő tudós honfit hívott meg Videfalvára Nógrád megyébe tulajdon házához, a soproni nagygyűlés alkalmával nagy örömmel és buzgó részvétellel felkarolt eszmét: egy magyarhoni földtani és bányászegylet alakítását ezélszerű alapszabályok meghatározása által rögtön életbe léptetendő. A kitűzött napon 1848-ki Január 3-án **Kubinyi Ferencz**, bir-

tokos, **Marschan József**, cs. kir. bányász mérnök Selmechről, **Pettko János** cs. kir. bányatanácsnok, és tanár a selmeczi bányásztanodában, és **Zipser András** tanár Besztercebányáról megjelenvén, **Kubinyi Ágoston** elnöklete alatt határozottatott először is az országot a társulat keletkezése- és előnyeire hirlapok útján figyelmeztetni, programot és aláírási ivateket szét küldözni, és végre 1848-ki Aug. 18-ára és 19-ére Pestre egy közgyűlést hirdetni, addig is pedig a társulat ügyei vezérlete elfogadására a hasonló vállalatoknál buzgalmáról hazaszerte ismeretes és szakjártas gróf **Andrássy György** határozottatott az elnöklő úr által tisztelettel megkéretni, de a nagyon tisztelt gróf ezen ajánlatot közbánatra egy 1848-ik Martzius 1-sőjéről Pozsonyból irt levele nyomán el nem fogadta. A többi határozatok az 1848-ki év ismeretes viszonyai miatt nem telysítethettek, a később bekövetkezett szomorú hadi korszak tudományos vállalatoknak nem kedvezett, s így a magyarhoni földtani és bányász társulat ügye is két egész évig szunnyadott.

III. Bécs.

A fegyvercsörgés elhangzása után az ember boldogító eszmék újra felmerültek, és a földmivelési s bányászati ministerium az állam szükségletei böles méltánylása következtében ő Felségének terveket nyujtott be egy cs. kir. birodalmi földtani intézet alapítása végett, melly legmagosabb határozat következtében 1849-ki 1ső Decemberben életbe is lépett, az intézet élére osztálytanácsnok **Haidinger Vilmos** úr személyében egy olly férfi állittatván, kinek tudományos

eredmények előállításában fáradhatatlan tevékenysége és nagy szerencséje magába elég biztosság arra, hogy azon nagy remények és előnyök, mellyeket egy illy intézettől méltán várhatni, fényesen be fognak teljesedni. Az eszközök, mellyekkel ezen intézet császár ő felsége parancsára elláttatott, császáriak, és egy nagy birodalomhoz méltók. Ezen örvendetes események arra birták királyi tanácsos **Kubinyi Ágoston** urat, hogy 1850-ki Martius hóban a lapokba egy „*a birodalmi földtani intézet, és az országos Museumok*“ czimű külön cikket igtasson, mellyben a földtani társulatokra nézve érdekes eszméket fejteget, és azoknak szükségét a koronaországokban kiemeli. Későbbre osztálytanácsnok, és a birodalmi földtani intézet igazgatója **Haidinger Vilmos** úr Bécsből 1850 Aprilis 10-ről irt levelében nézeteinek museumi igazgató **Kubinyi Ágoston** úr nézet eivel tökéletes öszhangzását nyilvánítja, és kimondá, hogy a feladat olly nagy, miszerint igen igen ohajtandó, hogy a birodalmi földtani intézet mellett a koronaországokban a már meglevő hasonnemű magán egyletek fentartassanak, az alakulók előmozdittassanak, és mindenhol hasonlók alakulására ösztön nyujtassék, mellyek mindnyájan függetlenül, de barátságosan a közös munka, és közös háladás nagy elve szerént egymás mellett működjenek. Ezen nézetekből kiindulva a birodalmi földtani intézet igazgatósága a földmivelési és bányászati magas ministeriumnak azon kérelmét nyujtotta be, miszerint kegyeskednék fontolóra venni, nem volna-e tanácsos olly országokban, hol még földtani magán egyletek nem léteznek, azok létrejövete-

lét előkészíteni, a magas ministerium hasonló egy-
letek nagy fontosságáról és hasznáról meggyőződve
oda nyilatkozott: hogy szívesen fogja az illy egyletek
alakulására czélzó felhívásokat az alája rendelt hiva-
taloknál pártolni, és azokat részvétre felszólítani, a
szükséges lépések meg-tételét a birodalmi földtani in-
tézet igazgatóságára bizván.

IV. Pest.

Az előadottak következtében a földtani intézet
igazgatósága 1850-ik Május végével a bécsi cs. ásvány-
gyűjtemény első örsegédét Dr. **Hörnes Mor** urat
Pestre küldé, hogy az alukuló társulat tagjaival ma-
gát érintkezésbe tegye, a tisztelt úr **Kubinyi Ágos-
ton** ó nagysága történetes távollétében **Engel Sán-
dor**, **Fuchs Vilmos**, **Kováts Gyula**, **Kubinyi
Ferencz**, **Mikecz András**, **Nendtvich Károly**,
Petényi Salamon és **Szabó József** t. cz. urakat
hivá öszve előleges tanácskozmányra, mellyben a kö-
vetkező vezérpontok állapították meg: 1. **Kubinyi
Ágoston** úr felkérteik egy „magyar honi földta-
ni társulat“ nevű egylet alakulhatására felsőbb
helyről engedelmet eszközölni. 2. **Kováts Gyula**
megbizatik ezen társulat számára alapszabályokat
szerkeszteni, és az egybehivandó közgyűlés eleibe ter-
jeszteni. 3. A társulat minden gyűjteményeit a m. n.
museum gyűjteményeivel egybeolvasztja. 4. A társu-
lat czélja honunk tudományos földtani vizsgálása.

A felsőbb engedelem leérkezte után 1850-ki Ju-
lius 6-dikán közgyűlés tartatott, mellyben a társulat

magát alakultnak nyilvánította; a felolvasott alapszabályok vizsgálat végett egy külön bizottmányhoz utasítottak, ugyanezen gyűlésben elnökül **Kubinyi Ágoston**, titoknokul **Kováts Gyula**, és pénztárnokul **Wagner Dániel** urak választottak meg. Eltávolíthatlan akadályok miatt a második közgyűlés csak 1850-ki September 3-án tartathatott meg, mellyben az alapszabályok végkép elfogadtattak. **Eszterházy Pál** ő hercegsége Pártfogónak kikiáltatott; tiszteleti tagokul: báró **Geringer Károly**, gróf **Thun** és **Thinnfeld** minister urak, osztálytanácsnok **Haidinger Vilmos**, gróf **Almásy Mórícz**, ministeri tanácsnok **Russegger József**, gróf **Andrássy György** és **Hauer József** t. cz. urak választottak; egyszersmind a Julius 6-án tett választások megerősítettvén, alelnökül **Kubinyi Ferencz** úr, másod titoknokul **Szabó József** tanár úr választott; választmányi tagok lettek a tisztviselőken kívül: **Marschan József**, **Mikecz András**, **Nendtvich Károly** és **Petényi Salamon** t. cz. urak. Ezen ténnyel végződik a magyarhoni földtani társulat keletkezésének története, további története azonos működésének és hatásának történetével, mellyről a következő számban szólnánk.

II.

A MAGYARHONI

FÖLDTANI TÁRSULAT

EDDIGI MŰKÖDÉSE.

Ezen csak második évben létező zsenge egyesület már ezen rövid idő alatt is életrevalóságát tettegesebben bizonyította, ugyanis

1. Megalakulása után mindjárt kiküldötte második elnökét **Kubinyi Ferenczet** és első titoknokát **Kováts Gyulát** a hegyaljai képlet megvizsgálására, és ottan eszközzendő nagyobb szerű gyűjtések végett, minek következtében 2697 részint idomított sziklapéldányok, részint két új, a kiküldöttek által fölfedezett lelhelyekről, Erdőbényéről és Tállyáról pompás növény lenyomatok gyűjtettek; ezen felyül Erdőbénye és Tállya között egy nagy malomkő telepre akadtak, s tulajdonosát **Szirmay Ödön** urat ennek műipari felhasználására figyelmeztették. Kiküldetésök eredményéről a társulatot a szakgyűlésben tartott tudományos értekezésben tudósítván.

2. Megbízta a társulat **Marschan József** és **Mikecz András** tag urakat a buda-pesti vidék földtani felvételével, melly feladatnak **Marschan József** úr akképen felelt meg, hogy a szakgyűlésben e vidék

földtani abrosza előmutatása mellett tudományos értekezést tartott.

2. Felküldötte titoknokát **Kováts Gyulát** Bécsbe, hogy az 1850-ben a hegyalján gyűjtött növénylenyomatokat a bécsi földtani intézet gazdag tudományos eszközei segítségével meghatározza és lerajzoltassa; ezen feladat megoldatott, és a nyert eredmény a rajzok előmutatása mellett a szakgyűlésben tartott kimerítő értekezés által lón bemutatva.

4. A társulat alelnöke **Kubinyi Ferencz** úr a recski és parádi vidéket két versen 1850-ben és 1851-ben megvizsgálta, és az ottani képletekből 200 meghaladó idomitott sziklapéldányokat gyűjtött, vizsgálatai eredményéről a szakgyűlésekben két tudományos előadást tartván.

5. Buda vidéke vizsgálata 1851-ben a társulat megbízása következtében **Kováts Gyula** által folytatván, 600 részint idomitott sziklafajok, részint lenyomatok gyűjtettek.

6. A hegyaljai kutatások és gyűjtések bevégzésére 1851-ki Sptemberben **Kováts Gyula** lón kiküldve, ki is onnan és Telkebánya vidékéről 5837 sziklafajt, növény és hal-lenyomatot hozott, most annak tudományos feldolgozásával foglalatoskodván, a nyert eredményeket a szakgyűlésekben elő fogja adni.

7. A magyar nemzeti museum gyűjteményeit a következő tárgyakkal szaporította a társulat :

a) *Idomitott sziklafajok.*

400 a hegyaljai kutatásból 1850-ben.

200 Hegyaljáról és Telkebányáról 1851-ben.

50 a Mátrából.

60. a budai vidékről.

b) *Lenyomatok.*

600. Erdőbényéről és Tállyáról 1850-ben.

800 Tállyáról és Erdőbényéről 1851-ben.

300. Budáról.

c).

107 faj csiga és kagyló a franciaországi ó har-

mad képletből, mellyeket a társulat a bécsi

földtani intézettől hegyaljai tárgyakért cseré-

ben kapott.

Öszvesen 2570 sziklapéldány, lenyomat és kövület,

mind válogatott, részint nagy és értékes darabok,

mellyek értéke, ha példányát középáron csak 12 kr-ra

teszszük, 514 forintot tesz pengő pénzben.

8. Választmányi határozat nyomán mind azon pél-

dányok, mellyek a magyar nemzeti museumban nem

szükségeltetnek, más egyletek, intézetek és oskolák-

nak szétosztandók, ennek következtében a cs. k. föld-

tani intézet és a pesti egyetem az első hegyaljai gyűj-

teménynyel már elláttattak, a József-ipar-tanoda, és

a brünni Werner társulat részére a gyűjtemények

kiszemelvek, és mihelyt a titoknok számos foglalá-

tosságai engedik szét fognak küldetni, s ezeket más

küldemények követendik.

9. A társulat rendszeren hónaponként egy, néha

két szakgyűlést tart, mellyekben kizárólag tudomá-

nyos előadások tartatnak, s mellyeken minden tudo-

mánykedvellő jelen lehet; ezekben Dr. **Hausmann**

Ferencz, Kováts Gyula, Kubinyi Ferencz, Marschan József, báró Mednyánszky Dénes, Mikecz András, Petényi Salamon és Szabó József t. cz. tag urak számos érdekes és nagybecsü tudományos előadásokat tartottak.

10. Ezen kívül a társulat sok más tevékenységet fejtett ki, részint serkentés és buzdítás, részint még folyamatban levő munkák által; így például határozatba ment a szakgyűlésekben tartott tudományos értekezéseket, mihelyt a társulat pénzereje megengedi, magyarul és németül kinyomatni, addig is pedig ezen Jelentést közrebocsátani. A társulat felszóllítása következtében s ennek érdekében többen működnek és gyűjtenek, így p. o. **Koch** bányatanácsnok úr 333 ösöntöt ajándékozott, mellyeket **Petényi** ör urnak adott át; továbbá **Marschall Gottlieb** tokaaji gyógyszerész, **Wieser Alajos** herczeg Brezenheim jószá-gai felügyelője, **ifj. Wieser Alajos** az előbbinek fia, **Németh Ignác** tolcsvai gyógyszerész, **Lányi Samu** s több más urak érdekes ajándékokkal gazdagították a társulatot s közvetve a magyar nemzeti museumot.

III.

A MAGYARHONI

FÖLDTANI TÁRSULAT ALAPSZABÁLYAI.

Előszó.

A földtan (Geologia) mint a föld felületének vizsgálata és esmérte a természettudományok minden ágai között a gazdaság, ipar és kereskedés emelésére, és így a közjólétre a legnagyobb befolyással van, és ennek egyik leglényegesebb tényezője. Milly gazdag áldott hazánk mindennemű érczekben, kőszénben, tözsekben, és más használatra alkalmas ásványokban, eddig inkább csak gyanítjuk, hogysem arról biztos tudomásunk volna, Magyarország már most is a legelső bányászatok közé tartozván senki sem kételkedik, hogy a közgazdaság ezen jelentékeny ágának honunkban szép jövője van, mellynek előidézése földtani társulatunk egyik feladata. Hogy a földtan mivelése a bányászat virágzására szükséges, mindenki átlátja, de azon sem lehet kételkedni, hogy a gazdaság emelésére is lényegesen hat, és nem mondunk sokat, ha azt állítjuk, hogy minden okszerű gazdának földtani ismeretekkel bírni kell; a gazdaság alapja

ugyanis a föld levén, a földtan vagyis a föld ismerete első és nélkülözhetlen kellék, ha gazdaság alatt többet kívánunk érteni, mint hagyományilag és tapasztalás által nyert tapasztalások rendezetlen halmazát. A föld ismeretétől függ annak a benne termesztendő növények kívánataihoz mért helyes megválasztása és elkészítése, a takarmány mennyiségétől és minőségétől az állattenyésztés többé vagy kevésbé virágzó állapota; a nyers termékek jósága és bősége nélkül pedig sem ipar, sem kereskedés nem virágozhatván, világos, hogy a földtan mívelése és helyes alkalmazása az álladalom gazdagságát és virágzását eszközli.

A földtan kimíveléséből és alkalmazásából eredő hasznokat más országok régen átlátták, és részint az álladalmak magok alakítottak tetemes pénzösszegekkel ellátott testületeket a földtan mívelésére, így Franciaország, Szászország, különösen Angolhon, melly e célra évenként 85,000 pengő forintot áldoz, és legújabbán az ausztriai álladalom is, melly Bécsben birodalmi földtani intézetet állított, és azt évenkénti 40,000 pengő forinttal ruházta fel; részint pedig magán földtani társulatok alakultak, így Tirolban és Stájerhonban, mellyek már régebben működván jeles eredményekkel dicsekszenek. Hazánkban régen éreztetett egy illy társulat hiánya, és annak alakítása több versen megpendítettén most csakugyan életbe lép, remélvén, hogy a közrészvét, melly az illy társulatokat máshol mindenütt felkarolta, minden szépet, jót és hasznost pártoló hazánkban sem fog hiányozni.

Hogy a birodalmi földtani intézet a magánegyleteket nem teszi szükségtelenné, bizonyítja nem csak a tiroli és stájerhoni már megvolt földtani társulatok további üdvös működése, hanem új illynemű társulatok alakulása Csehországban és Lombardiában; a birodalmi földtani intézet — mint kiadott tervéből világos — ugyis csak évek hosszú sora után fordíthatván figyelmét Magyarországra.

Társulatunk, mellynek gyakorlati iránya a következő lapokon olvasható alapszabályokból kitetszik, főkép két módon igyekezend a földtant hazánkban meghonosítani és emelni: t. i. nyilvános szakszűlések által, mellyekben földtani ismeretek közöltetnek és terjesztetnek, és földtani utazások s kutatások által, mellyeknek célja, hazánk minden vidékeinek földtani megvizsgálása és megismeretése. Ezen vizsgálatok eredményei lesznek a földtani brosok, mellyekből a bányász, az erdősz, a mezei gazda, a képfaragó, az építész, az utkészítő mérnök, az agyagból, más földnemekből vagy kövekből dolgozó mesteremberek és gyárosok stb. a magok köréhez szükséges tudomást merithessék. Ezen felül hazánk minden vidékeinek valamennyi képleteiből mintadarabok fognak szedetni, és azok nem csak a magyar nemzeti museumban és az ipartanodában tanulás végett kiállittatni, hanem más intézeteknek is ingyen szétosztatni.

Alapszabályok.

I. A társulat célja és hatásköre.

1. §.

A magyarhoni földtani társulat magán-egylet, melly szoros tudományos kapcsolatban van a cs. k. birodalmi földtani intézettel.

2. §.

A földtani társulat célja Magyarország minden vidékeinek földtani kutatása, és ennek következtében feltalálása és megismertetése mindenféle hasznos ásványoknak, érczeknek, kőszeneknek, építésre és más műipari használatokra alkalmas kőveknek.

3. §.

A magyarhoni földtani társulat szoros egybekötetésben van a magyar nemzeti museummal, minden a társulatnak beküldött földtani példányok, ásványok, kővületek, stb. a magyar nemzeti museum tulajdonává válnak, és az ásványtani osztályba tételnek, joguk levén a társulat tagjainak azok tudományos használatára.

4. §.

A magyar nemzeti museum ellenben a társulatot ellátja ingyen gyűlésekre alkalmas teremmel, őrzi a társulat iratait, és minden más ingó tulajdonát, a magyar nemzeti museum tisztviselői felajánlván kész ingyen szolgálatjokat a társulat ügyei vezetésére, és az irományok vitelére.

5. §.

A társulat pénze a nélkülözhetlen házi szükségeken kívül csupán és kizárólag utazásokra, kirándulásokra, ásatásokra, furatásokra, szükséges eszközök, földabroszok szerzésére, nyomtatásra, szóval csupán tudományos célra fordittatik.

6. §.

Ezen társulat tudományos egylet levén, bányanyitási, vagy más nyerészkedő vállalatokba nem bocsátkozik, hanem azon remélhető esetben, ha utazói által akár hasznot ígérő érczek, akár kőszén-, kő-, tőzeg-, vagy más használható telepek tudomására és birtokába jutna, bányanyitásra a társulat tagjaiból más magán-egylet áll össze, melly egyletben való részvételre minden legalább hat hónappal az előtt aláírt tagnak joga van; a választmány teendői körébe tartozván, illy a társulat kebléből keletkező egyletekkel a társulat jogai átengedése végett egyezkedni.

7. §.

A társulat maga ügyeiben a legnagyobb nyilvánosság, pénzei kezelésében a legszigorúbb pontosság és felelősség elvét követi.

II. A társulat tagjai.

8. §.

A társulat tagjai háromfélék ; a) rendesek, b) pártolók, és c) tiszteletiek, mindnyájukat a társulat oklevelekkel látja el, mellyekért semmi díjt nem követel.

9. §.

A társulat rendes tagja lehet mindenki, a ki ezen szándokát az elnökségnél, titoknoknál, vagy a társulat közhírré teendő megbizottainál jelenti, s az alapszabály szerinti kötelezettségeket pontosan teljesíti; ezen tagok mindenkor a közgyűléseknek bejelentetvén.

10. §.

A rendes tagok a társulatba léptök által kötelezik magokat három egymásután következő évre a társulat költségei fedezésére évenként öt pengő forintot fizetni; ezen összeg minden tag beléptekor, azonkívül minden január hóban a pénztárnoknál vagy a biztosoknál pontosan fizetendő.

11. §.

Azon tagok, kik három év lefolyta után akármikből a társulattól kilépni szándékoznak, kötelesek ezt a társulatnak az utolsó év lefolyta előtt hat hónappal írásban tudtára adni, kik ezt nem teszik, azok újabb három évre kötelezetteknek tekintetnek.

12. §.

Pártoló tagi okleveleket olly lelkes egyéneknek osztogat a társulat, kik ennek pénzerejét legalább száz pengő forinttal nevelik, és ez által a társulatot hasznos céljai elérésében hathatósan pártolják.

13. §.

Tiszteleti tagokul olly jeles bel- és külföldi egyéneket választ a társulat, kik vagy a földtanban magokat kitüntették, vagy pedig a társulatnak célja elérésében lényeges szolgálatot tettek, ezeket a nagygyűlés tagjai ajánlatára szótöbbséggel választja.

14. §.

A társulat minden tagjai birnak szavazási joggal és ezt a közgyűlésekben gyakorolják.

15. §.

Azon tagok, kik jövő 1851-dik év január elsőéig lépnek a társulatba, „alapítótag“ czimmal tiszteltetnek meg okleveleikben.

III. A társulat belső elrendezése.

16. §.

Pártfogóul olly férfit választ és kér meg a társulat, ki a földtan iránt vonzalommal viseltetik, és a társulat fényét és diszét emeli.

17. §.

A társulat választ elnököt, alelnököt, első és másod titoknokot és pénztárnokot, mindeniket három évre.

18. §.

A társulat tart köz-, szak- és választmányi gyűléseket.

19. §.

Az elnök köz- és választmányi gyűlésekben az elnökséget viszi, a társulat pénz ügyeiben ő a főfelügyelő, ő intézkedik a társulat pénzei biztos kamatoztatásáról, a választmány által rendelt pénzüsszegek kifizetését ő utalványozza, s mind ezekért felelős.

20. §.

Az alelnök az elnököt hatáskörében gyámolítja, és szükség esetében ennek helyét pótolja.

21. §.

Az első titoknok viszi a gyűlésekben a jegyzőkönyvet, levelez a biztosokkal, a szakgyűlésekben a beküldött tárgyakat bemutatja, a gyűlések eredményeit a lapokba iktatja, és az évenkénti közgyűlésben a társulat tudományos munkálkodásáról értekezik.

22. §.

A második titoknok az elsőt munkáiban segíti, és szükség esetében ennek helyét pótolja.

23. §.

A pénztárnok a társulat pénzeit híven kezeli, a választmánynak levén felelős, és ennek tartozván számadással.

24. §.

A társulat ügyeit a választmány vezérli, melly a tisztviselőséget is ide értve kilencz tagból áll.

25. §.

A választmányi tagok három évre választatnak a közgyűlés által, ezeknek szakértőknek és budapesti lakosoknak kell lenni.

26. §.

Halálozás vagy kilépés esetében a választmány a tagok közül magát kiegészíti a jövő nagygyűlésig.

27. §.

A választmánynak jogában áll gyűléseiben való részvételre a társulat bármelly tagját is meghívni.

28. §.

A választmány határozza meg a teendő munkákat, a megvizsgálandó vidékeket, ez nevezi ki az e végre kiküldendő szakértőket, ez köt velök szerződéseket, és ad nekik alkalmas utasításokat.

29. §.

A választmányhoz intézik a kiküldött egyének és utazók tudósításaikat, ehhez küldik a gyűjtött tárgyakat, a választmány nevezi ki a megbizottakat, ez határozza meg a társulat célja eléréséből eredő szükségeket, és azok megvételét, millyenek szerszámok földabroszok, könyvek; a választmány körébe

tartozik végre a nyomtatás, és a kebléből eredő magán-egyletekkel való egyezkedés is.

30. §.

A választmány rendszeren hónaponként egyszer jó egybe, azonkívül pedig valahányszor az elnök szükségesnek látja.

31. §.

A választmány szótöbbséggel határoz, szavazategyenlőségnél az elnök dönt, határozatok hozatalára legalább öt tag szükséges.

32. §.

A szakgyűlések nyáron hónaponként egyszer, télen pedig hónaponként kétszer tartatnak, ezekben értekezések olvastatnak, új felfedezések közöltetnek, a titoknok az érkezett küldeményeket és levelezést mutatja be a társulatnak. Ezen összejövetelek merőben tudományosok lévén, ezekben semmi szavazásnak helye nincs, a szavazást igénylő tárgyak a közgyűlés és választmány körébe tartozván.

33. §.

A szakgyűlések eredményeit a titoknok a lapokba igdatja, és a tartott értekezéseket kivonatban a nagy közönséggel megismerteti.

34. §.

Közgyűlést a társulat rendszeren minden évben egyszer tart tavasszal, de szükség esetében többször

is, erre a tagok hat héttel azelőtt lapok útján hívatnak meg.

35. §.

A közgyűlés választja szótöbbséggel a tisztviselőket, és a választmányi tagokat.

36. §.

A titoknok a közgyűlésnek a lefolyt évi eredményeket és a tudományos vizsgálatokat kivonatban előadja, a választmány pedig az általa megvizsgált számadásokat, és a választmányi jegyzőkönyveket terjeszti elő, minden intézkedéseiről a közgyűlést tudósítván, és annak levén felelős.

37. §.

A társulat alapszabályaiban minden három évben a közgyűlés teheti a szükségesnek talált változtatásokat.

38. §.

Ha a társulat bármi okból feloszlik, minden vagyona a magyar nemzeti museumnak marad, és az ásványtani osztály gyarapítására fordíttatik.

IV.

A MAGYARHONI

FÖLDTANI TÁRSULAT

TISZTVISELŐSÉGE, ÉS TAGJAI.

Pártfogó.

Galanthai herczeg **Eszterházy Pál** edelsteteni herczeg gróf, fraknói örökös, arany gyapjas, szent istván apostoli király, s több más jeles rendek nagy keresztves vitéze, cs. k. arany kulcsos, és valószínű belső titkos tanácsos, stb., lakik Bécsben *Wallnerstrasse*.

Elnök.

Felsőkubini és nagyolaszi **Kubinyi Ágoston** királyi tanácsos, a magyar nemzeti museum igazgatója, a magyar tudós társaság tiszteleti s számos más tudós egyletek tagja, lakik Pesten a *museumban*.

Alelnök.

Felsőkubini és nagyolaszi **Kubinyi Ferencz** a magyar, és számos más tudós társulatok tagja, lakik Pesten.

Titoknok.

Kézdi-szent-léleki **Kováts Gyula** a magyar nemzeti museumnál, a növény-ásvány osztály öre stb., *lakik Pesten a museumban.*

Másod titoknok.

Szabó József bölcsészeti tudora a pesti egyetemen a vegytan és ásványtan h. tanára, több tudós társaságok tagja, *lakik Pesten.*

Pénztárnok.

Wagner Dániel vegyész tudor, okleveles gyógyszerész, több tudós társaságok tagja stb., *lakik Pesten várczi út, gyógytár „a nádorhoz.”*

Választmányi tagok.

(t. ez.).

Marschan József es. k. volt selmeczi bányamérnök, *lakik Pesten.*

Mikecz András volt. es. k. pénzügyi titoknok *lakik Budán.*

Nendtvich Károly orvos tudor, József ipartanodai tanár, *lakik Pesten.*

Petényi Salamon a gerinces állatok öre a magyar nemzeti museumnál, *lakik Pesten.*

Tiszteleti tagok.

(t. ez.).

Gróf **Almásy Móricz** es. k. kamarás, valósá-

gos belső titkos tanácsos és a magyarországi pénzügy igazgatóság elnöke, ő excellentiája, *lakik Budán.*

Gróf **Andrássy György** cs. k. kamarás, a magyar tudós társaság másod Elnöke, *lakik Hosszúréten.*

Báró **Geringer Károly** cs. k. valóságos belső titkos tanácsos, a belügy ministerium osztály főnöke, ő excellentiája, *lakik Bécsben.*

Haidinger Vilmos cs. k. osztálytanácsnok, a cs. k. földtani intézet igazgatója, *lakik Bécsben.*

Hauer József, cs. k. valóságos belső titkos tanácsos, a cs. k. általános udvari kamara volt alelnöke, *lakik Bécsben.*

Russegger József, cs. k. minister tanácsos, a selmeczi bányásztanoda igazgatója, a görög Kristus rend vitéze, stb., *lakik Selmeczen.*

Thinnfeld Ferdinand, cs. k. Minister, a grazi Johanneum főgondnoka stb., *lakik Bécsben.*

Gróf **Thun Leo**, cs. k. valóságos belső titkos tanácsos, cs. k. vallás és közoktatási Minister stb., *lakik Bécsben.*

Pártoló tagok.

(t. cz. urak).

Gróf **Andrássy György**, *lásd felyebb.*

Báró **Podmaniczky János**, földbirtokos, *lakik Pesten.*

Alapító tagok.

(t. cz. urak).

Gróf **Andrássy György**, *lásd felyebb.*

Balogh Pál, orvos tudor, *lakik Pesten.*

Bene Ferencz (idősb), kir. tanácsos, orvos tudor, lakik Pesten.

Bezerédy István, birtokos, lakik Pesten.

Czanyuga József, a m. n. museum irattárnoka, lakik Pesten.

Engel Sándor, cs. k. helytartósági tanácsos, lakik Pósonyban.

Herezeg **Eszterházy Pál**, lásd felyebb.

Frivaldszky Imre, orvos tudor, a magyar n. museum természetiek osztályának nyugalmazott öre, lakik Pesten.

Fuchs Vilmos, cs. k. bányatanácsnok, lakik Belgrádban.

Gerenday József, orvos tudor, egyetemi tanár, és a pesti fűvészkert igazgatója, lakik Pesten.

Báró **Geringer Károly**, lásd felyebb.

Gottesmann Miklós, kereskedő, l. Várivar, Beregh m.

Haidinger Vilmos, lásd felyebb.

Haumann László, pénzügy igazgatósági tisztviselő, l. Budán.

Hörnes Móríczy, orvos tudor, a cs. k. udvari ásvány gyűjtemény első örsegéde, lakik Bécsben.

Irsay Pál, földbirtokos, lakik Irsán.

Kandó József ifjabb, földbirtokos, l. Domonyban, Pest m.

Kanya Pál, a pesti evang. tanoda igazgató tanára, lakik Pesten.

Karácsony Mihály, kir. tanácsos, a jósef-ipar-tanoda vélt igazgatója, lakik Pesten.

Kazinczy Gábor, földbirtokos, lakik Pesten.

Kovács Endre, orvos tudor, a kir. magyar természetvizsgáló társulat alelnöke, lakik Pesten.

Kováts Gyula, lásd felyebb.

Kubinyi Ágoston, lásd felyebb.

Kubinyi Ferencz, lásd felyebb.

Marschan József, lásd felyebb.

Mikecz András, lásd felyebb.

Németh Ignác, pénzügy igazgatósági tisztviselő, lakik Budán.

Németh Lajos, gyógyszerész, lakik Tolcsván.

Nendtvich Károly, lásd felyebb.

Petényi Salamon, lásd felyebb.

Pollak József, gyógyszerész, lakik Pesten.

Báró Pronay Gábor, a zenedé elnöke, lakik Pesten.

Szabó János, orvos tudor, volt országos szemész, lakik Pesten.

Szabó József, lásd felyebb.

Szirmay Ödön, földbirtokos, Erdőbénye.

Szönyi Pál, a kir. magyar természetvizsgáló társulat elnöke, lakik Pesten.

Báró Vay Lajos, földbirtokos, l. Zsolczán, Borsod m.

Báró Vécsey Miklós, cs. k. kamarás, Marmaros megye volt főispána, lakik Szathmár-Németiben.

Wachtel Dávid, orvos tudor, lakik Pesten.

Wagner Dániel, lásd felyebb.

Wagner István, tanár az evang. tanodában, l. Pesten.

1850-ki és 1851-ki tagok.

(t. cz. urak).

Andrae C. G., tudor, és magán tanító Halleban.

Denkenbergi Becker Károly, lakik Pesten.

Benedek József, nevelő, lakik Pesten.

Brünek József, volt helytartósági tanácsnok, l. Pesten.

Czjzek János, cs. k. bányatanácsos és a cs. k. birodalmi földtani intézet földtanásza, lakik Bécsben.

Ettingshausen Constantin, orvos tudor, a cs. k. birodalmi földtani intézet segéde, lakik Bécsben.

Foetterle Ferencz, a cs. k. birodalmi földtani intézet segéde, lakik Bécsben.

Hauer Ferencz, cs. k. bányatanácsnok, és a cs. k. földtani intézet földtanásza, lakik Bécsben.

Hausmann Ferencz, orvos tudor, lakik Pesten.

Heuffler Lajos, titkár a cs. k. vallás és közoktatási ministeriumban, lakik Bécsben.

Báró Hingenau Otto, cs. k. bányatanácsnok, és tanár, lakik Bécsben.

Kanka Károly, orvos tudor, és országos szemész.

Kner Rudolf, tudor és tanár, lakik Bécsben.

Kudernatsch János, Steyerdorfi bányatiszt, jelenleg földtanász a cs. k. birodalmi földtani intézetnél.

Lányi Sámuel, lakik Erdőbényén.

Leydolt Ferencz, orvos tudor, tanár a polytechnikai intézetben, lakik Bécsben.

Löwe Sándor, országos és fő pénz próbáló, l. Bécsben.

Marschall Agost, gróf, a cs. k. birodalmi földtani intézet irattárnoka, lakik Bécsben.

Mednyánszky Dénes, báró, lakik Posonyban.

Mezősy László, közbirtokos, lakik Tolcsván.

Mihálka Antal, Josef-ipar-tanodai volt tanár, l. Pesten.

Molnár József, gyógyszerész, lakik Nagyváradon.

Nagy Gida, volt főispán, lakik Pesten.

Sacher Károly, cs. k. helytartósági első rendű tanácsnok, több magas rendek vitéze, stb., lakik Budán.

Scheuchenstuel, cs. k. minister tanácsnok, l. Bécsben.

Simko Dániel, a bécsi protestans theologiai intézet tanára, lakik Bécsben.

Simony Ferencz, cs. k. tanár, lakik Bécsben.

Szathmáry Király Pál, lakik Pesten.

Zekeli Frigyes, tanár, lakik Bécsben.

(Azon t. cz. urak, kiknek nevébe vagy czimjeibe hiba csuszott volna be, vagy hiányosság mutathoznék, kerétnék ezt a titoknokkal tudatni).

5. Statuten des Vereins zur geognostisch-montanistischen Durchforschung des Landes Tirol und Vorarlberg, Innsbruck 1839.
6. Achte General-Versammlung des geognostisch-montanistischen Vereins für Tirol und Vorarlberg. Innsbruck 1846.
7. Neunte General-Versammlung etc. Innsbruck 1847.
8. **A. R. Schmidt** : Vorarlberg nach den von dem geognostisch-montanistischen Vereine für Tirol und Vorarlberg veranlassten Begehungen, geognostisch beschrieben, und in einer geognostischen Karte dargestellt. Innsbruck 1843. Mit 2 Karten.
9. **A. v. Morlot**, geologische Karte der Umgebungen von Leoben und Judenburg.
(Az 1—9 szám, **Hörnes Mór.** tudor úr ajándoka).
10. Jahrbuch der kais. königl. geologischen Reichs-Anstalt. Wien. Jahrgang 1850 und Jahrgang 1851 Jänner bis September. Geschenk der k. k. geol. Reichs-Anstalt.
11. **Ludw. v. Schedius** und **Sam. Blaschneck** vollständige General-Posten und Strassenkarte des Königreichs Ungarn etc. 8 Blätter auf Leinwand aufgezogen in Schuber. Geschenk des Herrn königl. Rathes **August v. Kubinyi**.
12. Prof. Dr. **L. Zeuschner** : Über den Bau des Tatragebirges und der Parallelen-Hebungen. St. Petersburg 1848.
13. Prof. Dr. **L. Zeuschner** : Opis skal plutonicznych i przeobrażonych wraz ich pokładami melalicznemi w Tatrach i w pasmach przyległych.
14. Pf. Dr. **L. Zeuschner** : Rzut oka na budowa geologiczna Tatrów i wzniesien od nich równo-odległych, tudzież porównanie ich skat wasstwowych z Alpejskiemi.
15. Prof. Dr. **L. Zeuschner** : O soli i jej produkcyi na Swiecie, a mianowicie w europie.
16. Prof. Dr. **L. Zeuschner** : O względnym wieku piaskowca karpatowego i ogniwach wchodzących do jego składu.
17. Pr. Dr. **L. Zeuschner** : Opis geologiczny pokładu siarki w swoszowicach pod Krakowem.

V.
P É N Z T Á R.

(1851. December 31).

A. Bevétel.

1. Társulati pártfogó herceg Eszterházy Pál 1850-re	400 fl. — kr.
2. Ugyan az 1851-re	400 „ — „
3. Gróf Andrássy György úr mint pártoló tag	100 „ — „
4. Báró Podmaniczky János úr mint pártoló tag	100 „ — „
5. Báró Geringer Károly ö nagyméltósága ajándoka	30 „ — „
6. Báró Wécsey Miklós 1850-ben	15 „ — „
7. 37 rendes tag díjja 1850-re	185 „ — „
8. 64 rendes tag díjja 1851-re	320 „ — „
9. Kamatok	20 „ 5 „
	Summa 1580 fl. 5 kr.

B. Kiadás.

Tudományos kutatások	500 fl. 19 kr.
Szerszámok és eszközök	}
Oklevél	
Házi kiadások	
Be nem fizetett tag díjak 1850-re	10 „ — „
Be nem fizetett tag díjak 1851	85 „ — „
Kamatra kiadva	550 „ — „
	1435 fl. 10 kr.
Készpénz	144 fl. 55 kr.
	Summa: 1580 fl. 5 kr.

VI.

A J Á N D É K O K.

a) *Pénz.*

800 ft. p. p. **Eszterházy Pál** ő herczegségétől mint a társulat pártfogójától.

30 ft. p. p. Báró **Geringer Károly** ő nagy méltóságától.

15 ft. p. p. báró **Vécsey Miklós** urtól.

b) *Gyűjteményi tárgyak.*

40 hegyaljai sziklafaj, tokaji gyógyszerész **Marschall Gottlieb** úr ajándoka.

Egy szép obsidian, tolesvai gyógyszerész **Németh Ignác** úr ajándoka.

Egy szép kövült fa törzs és több hal és növénylenyomatok Tállyáról és Telkebányáról **Wieser Alajos** úr, herczeg Brezenheim jóságai felügyelőjének ajándoka.

20 tállyai növény lenyomat ifjabb **Wieser Alajos** úr ajándoka

Több erdőbényei növény - lenyomatok, **Lányi Sámuel** úr ajándoka.

c) *Könyvek és földabroszok.*

1. Erster Bericht des geognostisch-montanistischen Vereins für Innerösterreich und das Land ob der Enns. Gratz 1847.
2. Dritter Bericht etc. Gratz 1849.
3. Vierter Bericht etc. Gratz 1850.
4. Statuten des geognostisch-montanistischen Vereines von Innerösterreich und das Land ob der Enns. Gratz 1844.

18. Pr. Dr. **L. Zeuschner** : O Skamieniołociach.
19. „ „ „ „ „ Geognostische Beschreibung des Salzlagers von Wieliczka.
(A 12—19 szám szerző **Zeuschner** tanár úr ajándoka).
20. Naturwissenschaftliche Abhandlungen, gesammelt und herausgegeben von **Wilhelm Haidinger**. Erster bis vierter Band. Wien 1847—1851.
21. Berichte über die Mittheilungen von Freunden der Naturwissenschaften in Wien, gesammelt und herausgegeben von **Wilhelm Haidinger**. I—VII. und letzter Band. Wien 1847—1851.
(A 20—21 szám osztálytanácsnok **Haidinger Vilmos** úr ajándoka).

A magyarországi földtani tanulmányok eddigi munkái-
háasából látható, hogy a terület minden iparkodot
térrel, a mit csak egy helyen elég megengedhet, de az is
kitételek, hogy oly csak egy eszéssel a minőkkel
eddig rendelkezésük, kitűnő eddigi. Magyarorszá-
földtani évkönyveket aligba előhelt, ugyan azért
előjárás, hogy mind a magyar kormány közzé-
tatásának évkönyvi nagyobban részével az
gleni kégyeskedők, mind pedig, hogy mind azon
gyesek, kik a tudományt becsülik, kiknek aszerint
háznak vizsgálásai önkéntesek, mint azok a ter-
vlatok csatlakozásnak, és ez által a terület mind
excellent mind pedig anyagi-poz-erője hatalmas
nevelők, mit a terület annál inkább vél megérde-
melni, mint hogy a rendelkezésére minden alapítva
hanem minden erőt a tudomány és közjólét elő-
mozdítására szentelt; tisztviselői nagyon szorgalmas

VII.

Viszszapillantás.

A magyarhoni földtani társulat eddigi munkálódásaiból látható, hogy a társulat mindent iparkodott tenni, a mit csekély pénz ereje megengedett, de az is kitetszik, hogy olly csekély eszközökkel a minőkkel eddig rendelkezhetik, kitűzött célját, Magyarország földtani átvizsgálását aligha elérheti, ugyan azért ohajtandó, hogy mind a magas kormány közhasznú társulatunkat évenkénti nagyobb pénz öszveggel segíteni kegyeskedjék, mind pedig, hogy mind azon egyesek, kik a tudományt becsülik, kiknek szeretett hazánk virágzása szívökön fekszik, mint tagok a társulathoz csatlakozzanak, es ez által a társulat mind szellemi mind pedig anyagi-pénz-erejét hatalmasan neveljék, mit a társulat annál inkább vél megérdemelni, minthogy nyereszkedésre nincsen alapítva, hanem minden erejét a tudomány és közjóllét előmozdítására szenteli; tisztviselői ingyen szolgálnak,

mi által a társulat azon kellemés állásba jön, hogy minden pénzét tudományos célokra fordíthatja, végre semmit maga számára nem gyűjt, hanem mindent a m. museumnak ajándékoz, a museumra nézve fölösleges tárgyakat pedig más intézeteknek és oskoláknak szétosztja.

(Egy második jelentés, melly a szakgyűlésekben tartott tudományos értekezéseket, legalább kivonatképpen tartalmazandja, még ez év folytán sajtó alá kerülend.)